

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش‌های سیاسی

دستاوردهای صنعت هوایی پس از انقلاب اسلامی

پژوهش
تجربی
معاونت سیاسی
صدا و سیما

فرآورده‌های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش‌های زیر قابل دسترس است:

– وب‌سایت خبرگزاری صدا و سیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: مرتضی هوشیار

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۲.....	مقدمه	❖
۲.....	ورود ایران به باشگاه طراحی و تولید جنگنده	❖
۳.....	قدرت موشکی ایران	❖
۶.....	قدرت پهپادی ایران: طی مسیر ۱۰۰ ساله در ۳۰ سال	❖
۷.....	جمع بندی	❖

❖ مقدمه

بعد از پیروزی انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷ و پیوستن یگان‌های ارتش به خصوص «نیروی هوایی» به مردم، مستشاران خارجی که تا آن روز از امتیازات فراوانی در ایران بهره‌مند بودند از کشور خارج شدند. این افراد هنگام خروج قطعات اساسی را که برای پرواز لازم بود، از جنگنده‌ها جدا و بخشی از آنها را از ایران خارج کردند. با این وجود و به برکت انقلاب اسلامی و خودباوری و تلاش شبانه‌روزی کارکنان نیروی هوایی، جنگنده‌ها و هواپیماهای زمین‌گیر شده این نیرو تعمیر و آماده عملیات شدند. آموزش‌های خلبانی و فنی به بهترین شکل در داخل کشور برگزار شد و در کنار این مهم، نیروی هوایی در قالب جهاد خودکفایی، تحقیق و طراحی جنگنده را آغاز کرد. امروز باتوجه به تولید جنگنده‌هایی همچون جنگنده بومی کوثر و جت آموزشی یاسین، ایران در زمره معدود کشورهای دارنده فناوری هوایی قرار گرفته است. در ادامه فهرستی از توانمندی‌های جمهوری اسلامی ایران در عرصه‌های تولید جنگنده، موشک و پهپاد ارائه می‌شود.

❖ ورود ایران به باشگاه طراحی و تولید جنگنده

صنعت هوایی نظامی به عنوان یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های توان نظامی و دفاعی، پس از پیروزی انقلاب اسلامی با شدیدترین تحریم‌های آمریکا روبرو شد. از آنجا که این صنعت پیش از انقلاب، وابستگی شدیدی به خارج از کشور و حضور مستشاران غربی در ایران داشت، پیش‌بینی‌ها این بود که هواپیماها و جنگنده‌های نیروی هوایی ارتش به زودی از چرخه عملیاتی خارج شوند. نیروی هوایی ارتش، اولین سازمانی بود که به دنبال شدت گرفتن تحریم‌های آمریکا علیه ایران، اقدام به تأسیس تشکیلاتی بنام جهاد خودکفایی برای تولید قطعات هواپیما کرد؛ پس از آن حضرت آیت‌اله خامنه‌ای در زمان ریاست جمهوری خود، ضمن تأیید این ابتکار، دستور تشکیل سازمان‌های مشابه را در سایر نیروها صادر کردند. اولین فعالیت‌های جهاد خودکفایی نیروی هوایی ارتش (نهاجا)، عملیاتی نگه داشتن هواپیماهای خود در طول جنگ تحمیلی هشت ساله بود که باتوجه به آسیب‌های ناشی از عملیات رزمی، مشمول تعمیر و بازسازی می‌شدند. خوشبختانه این روند به دوران دفاع مقدس منحصر نشد، و با قدرت تمام تاکنون ادامه یافته است. بی‌شک ورود ایران به باشگاه طراحی و تولید جنگنده نتیجه این تلاش‌های فشرده است.

مهم‌ترین دستاوردهای صنعت هوایی نظامی پس از انقلاب اسلامی

۱/جنگنده آذرخش	۲/جنگنده صاعقه	۳/جنگنده شفق	۴/جنگنده قاهر ۳۱۳	۵/جنگنده کوثر
----------------	----------------	--------------	-------------------	---------------

۱/جنگنده تهاجمی «آذرخش»

سرعت: ۱/۵ ماخ
 وزن هواپیما با تجهیزات: ۱۵۰۰۰ تا ۱۸۰۰۰ کیلوگرم
 قابلیت حمل مهمات: ۴۵۰۰ کیلوگرم
 وزن هواپیما بدون تجهیزات: ۸۰۰۰ کیلوگرم

۲/جنگنده چند منظوره «صاعقه»

این بخش برای ارائه مشخصات و ویژگی‌های جنگنده چند منظوره «صاعقه» در نظر گرفته شده است.

وزن هواپیما بدون تجهیزات : ۸۰۰۰ کیلوگرم
قابلیت حمل انواع موشک‌های " هوا به هوا "

سرعت : دو ماخ
وزن هواپیما با تجهیزات : ۱۵۰۰۰ تا ۱۸۰۰۰ کیلوگرم
رهگیری همزمان ۱۰ هدف هوایی و شلیک به دو هدف

۳/ جنگنده رادار گریز و فوق سبک «شفق»

وزن هواپیما بدون تجهیزات : ۴۰۰۰ کیلوگرم
قابلیت حمل تعدادی از موشک‌های هوا به هوا
و هوا به سطح

سرعت : ۲/۵ ماخ
وزن هواپیما با تجهیزات : حدود ۷۰۰۰ کیلوگرم

۴/ جنگنده رادار گریز و تک‌سرنشین «قاهر ۳۱۳»

قابلیت حمل دو " بمب ۲۰۰۰ پوندی "

قابلیت حمل ۶ موشک " هوا به هوا "
قابلیت نشست و برخاست از باندهای با طول کوتاه

۵/ جنگنده - بمب افکن «کوثر»

قابلیت حمل چهار موشک هوا به هوا

سرعت ۱/۶ ماخ

❖ قدرت موشکی ایران

توان موشکی هر کشوری با مقوله امنیت و قدرت بازدارندگی آن ارتباط مستقیمی دارد. پیروزی انقلاب اسلامی و تحمیل جنگ هشت ساله به ایران فرصتی فراهم کرد تا دانشمندان و جوانان دلاور این مرز و بوم اقدامات درخشانی را در این راستا به عمل آورند که مایه مباهات و آرامش برای هر ایرانی باشد. نیاز کشور به تجهیزات موشکی و اهمیت این فناوری تنها ۱۷ روز بعد از آغاز جنگ تحمیلی یعنی ۱۶ مهر ۱۳۵۹ و حمله موشکی رژیم بعث عراق به شهر دزفول احساس شد. ارتش عراق با یک فروند موشک «فراگ ۷» دزفول را هدف قرار داد و ۷۰ نفر از مردم بیگناه این شهر به شهادت رسیدند. تا اینکه یکم فروردین ۱۳۶۳ یگان موشکی سپاه پاسداران راهاندازی شد.

حسن طهرانی مقدم، بنیانگذار یگان موشکی سپاه پاسداران به مدت ۲۸ سال تا زمان شهادت، مسئولیت این یگان را برعهده داشت و موثرترین فرد در افزایش و تثبیت توان موشکی ایران به حساب می‌آید. پس از شهادت ایشان، صنعت موشکی نه تنها متوقف نشد، بلکه در طول این سال‌ها انبوهی از دستاوردها را رونمایی کرد که برخی از آنها در زمان حیات پدر موشکی ایران (شهید طهرانی مقدم)، پایه‌گذاری شده بود.

مهم‌ترین موشک‌های ساخته شده در صنایع دفاعی

۱- «شهاب» «۱»	۲- «شهاب» «۲»	۳- «شهاب» «۳»	۴- شهاب «۴»	۵- «فاتح» «۱۱۰»	۶- «قیام»
۷- زلزله بارشی	۸- «فاتح» «۳۱۳»	۹- «ذوالفقار»	۱۰- هرمز او «۲»	۱۱- «قدر F»	۱۲- «عماد»
۱۳- «سجیل»	۱۴- «خرمشهر»	۱۵- «دزفول»	۱۶- فاتح «مبین»	۱۷- رعد «۵۰۰»	

۱- موشک «شهاب ۱»

برد: حدود ۳۰۰ کیلومتر
وزن کلی: حدود ۶۰۰۰ کیلوگرم
طول: ۱۱/۲ متر
وزن کلاهک جنگی: ۹۵۸ کیلوگرم

۲- موشک «شهاب ۲»

برد: ۷۵۰ کیلومتر
وزن کلی: ۶۰۰۰ کیلوگرم
طول: ۱۲ متر
وزن کلاهک جنگی: ۷۵۰ کیلوگرم

۳- موشک «شهاب ۳»

برد: ۲۰۰۰ کیلومتر
وزن کلی: ۲۰۰۰ کیلوگرم
سرعت: ۳ ماخ
وزن کلاهک جنگی: ۷۰۰ - ۱۲۰۰ کیلوگرم

۴- موشک «شهاب ۴»

برد: ۳۰۰۰ کیلومتر
وزن کلاهک جنگی: ۱۰۰۰ کیلوگرم

۵- موشک تاکتیکی نقطه زن «فاتح ۱۱۰»

برد: ۳۰۰ کیلومتر
وزن کلاهک جنگی: ۵۰۰ کیلوگرم

۶- موشک «قیام»

برد: ۸۰۰ کیلومتر
وزن کلی: حدود ۶۰۰۰ کیلوگرم
طول: ۱۲ متر

۷- موشک «زلزال بارشی»

برد: ۳۰۰ کیلومتر
قابلیت حمل ۳۰ عدد مهمات ۱۷ کیلویی یا ۴ عدد مهمات به وزن ۱۰۰ کیلوگرمی

۸- موشک «فاتح ۳۱۳»

بُرد: ۵۰۰ کیلومتر

نوع سوخت: جامد مرکب

۹- موشک «ذوالفقار»

دارای کلاهک جنگی جداشونده

بُرد: ۷۰۰ - ۷۵۰ کیلومتر

نوع سوخت: جامد مرکب

۱۰- موشک «هرمز ۱ و ۲»

وزن کلاهک جنگی: ۴۵۰ - ۶۰۰ کیلوگرم

بُرد: ۳۰۰ کیلومتر

سرعت حدود ۵ ماخ

۱۱- موشک «قدر F»

وزن کلاهک جنگی: ۶۴۰ کیلوگرم

بُرد: ۲۰۰۰ کیلومتر

طول تقریبی: حدود ۱۵/۵ متر

وزن کلی: حدود ۱۷ هزار کیلوگرم

۱۲- موشک دوربرد قابل کنترل و هدایت شونده «عماد»

وزن کلاهک جنگی: حدود ۷۵۰ کیلوگرم

برد: حدود ۱۷۰۰ کیلومتر

درصد خطا: زیر ۱۰ متر

۱۳- موشک دوربرد «سجیل»

سرعت: حدود ۱۲ ماخ (سریع ترین موشک)

برد: ۲۰۰۰ کیلومتر

طول: ۱۸,۲۱ متر

وزن کلی: ۲۳۵۴۰ کیلوگرم

وزن کلاهک جنگی: ۶۵۰ کیلوگرم

۱۴- موشک بالستیک «خرمشهر»

وزن کلاهک جنگی: ۱۸۰۰ کیلوگرم

برد: ۲۰۰۰ کیلومتر

۱۵- موشک بالستیک هوشمند «دزفول»

وزن کلی: ۱۵۰۰ کیلوگرم

برد: ۱۰۰۰ کیلومتر

طول: ۱۲ متر

۱۶- موشک «فاتح مبین»

قابلیت انهدام اهداف دریایی

قابلیت نقطه‌زنی در زمین و دریا

۱۷- موشک «رعد ۵۰۰»

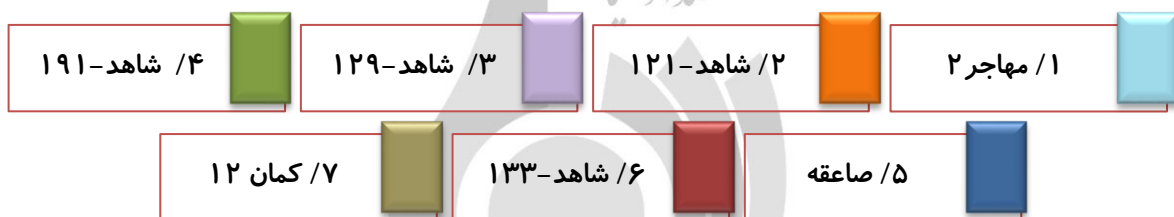
برد: ۵۰۰ کیلومتر

سرعت: ۱۰ ماخ

❖ قدرت پهپادی ایران: طی مسیر ۱۰۰ ساله در ۳۰ سال

فعالیت علمی و عملی در سطح جهان در حوزه «پهپاد» بیش از یک قرن سابقه دارد، ولی جمهوری اسلامی ایران توانست در مدتی کمتر از ۳۰ سال به رقیب اصلی قدرت‌های مهم جهان در این زمینه تبدیل شود. نخستین تلاش‌های جمهوری اسلامی ایران برای دستیابی به صنعت پهپادی به سال ۱۳۶۴ و تأسیس صنایع هوایی قدس بر می‌گردد. اولین نمونه‌های پهپاد بومی برای استفاده در اختیار رزمندگان اسلام قرار گرفت. روند طراحی و ساخت پهپادهای بومی با قدرت تمام در سال‌های اخیر ادامه یافت و اکنون ایران یکی از قدرت‌های پهپادی منطقه است.

معاینه‌های ساخت ایران

۱/ پهپادهای مهاجر ۲

مداومت پروازی: شش ساعت

سرعت: حدود ۲۰۰ کیلومتر بر ساعت

۲/ شاهد-۱۲۱

مداومت پروازی: ۱۰ ساعت
حد اکثر سرعت: ۱۸۰ کیلومتر

شعاع عملیاتی: ۷۰۰ کیلومتر

۳ / شاهد-۱۲۹

شعاع عملیاتی ۱۷۰۰-۲۵۰۰ کیلومتر

مداومت پروازی: ۲۴ ساعت
قدرت حمل: ۴ بمب هوشمند شدید

۴ / شاهد-۱۹۱

شعاع عملیاتی : ۴۵۰ کیلومتر

مداومت پروازی: ۴/۵ ساعت
سرعت: حدود ۳۰۰ کیلومتر

۵ / پهباد صاعقه

شعاع عملیاتی : ۵۰ کیلومتر
قابلیت حمل ۴ بمب هدایت شونده

مداومت پروازی: ۶۰ دقیقه
سرعت: ۲۳۰ تا ۲۵۰ کیلومتر

۶ / شاهد-۱۳

قابلیت حمل دو بمب هوشمند شدید

نوع عملیات : مراقبتی-رزمی

۷ / «کمان ۱۲» جدیدترین پهباد ایرانی

سرعت: ۲۰۰ کیلومتر بر ساعت

مداومت پروازی: ۱۰ ساعت

❖ جمع بندی

نیروی هوایی ایران پیش از انقلاب اسلامی به شدت به غرب وابسته بود. وجود ده‌ها هزار مستشار غربی، عقد قرارداد خرید و تعمیر و نگهداری و حتی برگزاری دوره‌های آموزشی در غرب هر ساله هزینه‌های گزافی را به کشور تحمیل می‌کرد. تاسف‌بارتر، وابستگی همه جانبه به غرب و کاهش اعتماد به نفس نیروهای نظامی ایران بود که بیش از همه، افراد آزاده و منصف را آزرده خاطر می‌کرد. وابستگی به قدری بود که مستشاران نظامی خارجی به عمد از اطلاع‌رسانی به نیروهای بومی برای تعمیر و نگهداری تجهیزات خودداری می‌کردند. برخی ناظران، آگاهی صدام حسین از عمق این وابستگی را مشوق اصلی وی برای یورش به ایران عنوان کرده‌اند. با این همه پیروزی انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی فرصتی برای خودباوری و خود اتکالی فراهم کرد. شاهد این ادعا، عملکرد ارزشمند دفاعی در دوران دفاع مقدس است. برخی از این اقدامات و ماموریت‌ها به قدری مایه مباهات بود که در صفحات زرین تاریخ رکوردها ثبت و ضبط شد. نیروهای مسلح جمهوری اسلامی که ابتدا دامنه کار خود را به توان هوایی و موشکی و آن هم تنها به موارد جزئی و ابتدایی منحصر کرده بود، نه تنها این اقدامات را به شکل کیفی و درون حوزه‌ای ارتقا بخشید، بلکه در حوزه‌های دیگر نیز با اقتدار تمام ورود کرد. ورود رسمی به باشگاه سازندگان هواپیماهای جنگی، دستیابی به عناوین قدرت اول موشکی منطقه و دارنده بزرگترین ناوگان پهباد رزمی منطقه از نتایج جهاد خودکفایی فعالان صنعت دفاعی ایران بعد از انقلاب اسلامی است.